

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΗΣ ΕΚΘΕΣΗ-ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ :
Αγωνιστικότητα ή φυγή;

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ι

Αγωνιστικότητα και ελευθερία

1. Ο άνθρωπος από τη στιγμή της γέννησής του και καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του βρίσκεται **αντιμέτωπος** με πλήθος προβλημάτων τα οποία δημιουργούν – θέτουν εμπόδια στην ομαλή ανάπτυξη και εξέλιξή του. Τα προβλήματα αυτά και τα εμπόδια φαίνεται να αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι - στοιχείο της πορείας του ανθρώπου πάνω στη γη. Δεν υπήρχε άνθρωπος ή κοινωνία χωρίς προβλήματα και αποτυχίες. Απέναντι στα προβλήματα της ζωής ο άνθρωπος διαμορφώνει άλλοτε μία στάση **παθητική** και **συμβιβασμού** και άλλοτε μία στάση **ενεργητικής παρουσίας** και **αγωνιστικότητας**. Άλλοι παραιτούνται εύκολα από κάθε προσπάθεια μπροστά στο μέγεθος – όγκο των προβλημάτων. Άλλοι οπλίζονται με θέληση και αποφασιστικότητα για την υπέρβαση των εμποδίων. Οι πρώτοι είναι οι άνθρωποι της **αδράνειας** και της **φυγής** που αφήνονται στο ρεύμα της εποχής και στη φορά των πραγμάτων. Οι δεύτεροι είναι οι άνθρωποι της **δράσης** και της αντιμετώπισης των κινδύνων πρόσωπο με πρόσωπο.

2. Όσοι προτιμούν τη λύση του συμβιβασμού και της υποταγής στα προβλήματα που τίθενται συνεχώς από την κοινωνία και την ίδια τη ζωή είναι οι **αρνητές της ζωής**, της προόδου και οι **εκφραστές της δειλίας** και της αδυναμίας. Από αυτούς ο κάθε άνθρωπος και από τη στάση και τη συμπεριφορά τους δεν έχει να κρατήσει τίποτα το θετικό ως παρακαταθήκη. Όσοι όμως **αντιστέκονται** με θάρρος και τόλμη και ανυποχώρητοι προασπίζουν το δικαίωμα στη ζωή και στην πρόοδο είναι οι **εκφραστές της ζωής**, της **δύναμης** και της **εξέλιξης**. Οι δεύτεροι μπορούν να αποτελέσουν πρότυπα μίμησης για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να αντιμετωπίζουμε τα προβλήματα της ζωής και τις εκάστοτε προκλήσεις της κοινωνίας. Η αξία και η σπουδαιότητα της αγωνιστικής παρουσίας και διάθεσης λαμβάνει μεγαλύτερη αξία, αν λάβουμε υπόψη τα προβλήματα και τα αδιέξοδα της σύγχρονης κοινωνίας.

3. Η **ρευστότητα** της εποχής μας, οι συνεχείς κοινωνικές και οικονομικές **αλλαγές** δημιουργούν ένα κλίμα **αβεβαιότητας** και **ανασφάλειας** στο σύγχρονο άνθρωπο και απαιτούν απ' αυτόν ένα υψηλό επίπεδο **προσαρμοστικότητας** και υποταγής. Οι τεχνολογικές και επιστημονικές ανακαλύψεις πολλές φορές κραυγάζουν και επισημαίνουν την ασημαντότητα του ανθρώπου – δημιουργού και τον καλούν σε μία παραίτηση και σ' έναν υποβιβασμό στη θέση του δημιουργήματος. Στα νέα αυτά κοινωνικά δεδομένα που φθείρουν τον εσωτερικό κόσμο του ατόμου δοκιμάζεται η αντοχή του σύγχρονου ανθρώπου και η θέλησή του για **αγώνα** και **αντίσταση**. Η αξία της στάσης του κάθε ανθρώπου χωριστά και της κοινωνίας γενικότερα θα κριθεί – κρίνεται από τον τρόπο που θα επιλέξει για την αντιμετώπιση της νέας **«βαρβαρότητας»** της εποχής μας. Η ισχυρή θέληση, η υπομονή, η προσπάθεια και η **αγωνιστική διάθεση** προβάλλουν ως μία αναγκαιότητα για την επιβίωση του σύγχρονου ανθρώπου.

4. Το αγωνιστικό πνεύμα αντανakλά το βαθμό **εσωτερικής ελευθερίας** του ανθρώπου και ταυτόχρονα καλλιεργεί αυτήν. Ο άνθρωπος από τη φύση του είναι μια οντότητα **αντιφατική** και γεμάτη από αντινομίες. Είναι

ένας χώρος που παλεύουν με σκληρότητα αντίρροπες και συγκρουσιακές δυνάμεις. Από τη μια πλευρά υπάρχουν εκείνες οι δυνάμεις που στοχεύουν στην **απελευθέρωση** του ανθρώπου κι από την άλλη τα πάθη, οι «**άλογες**» παρορμήσεις και τα ζώδη ένστικτα που τείνουν να **ελέγξουν** και να κυριαρχήσουν πάνω στη λογική φύση του. Είναι οι δυνάμεις της **ελευθερίας** και οι δυνάμεις της **δουλείας**. Το άτομο που κατορθώνει να εξασφαλίσει ένα ελάχιστο πεδίο για την εξωτερίκευση όλων των δημιουργικών δυνάμεών του και αντίστοιχα να περιορίσει στο ελάχιστο δυνατό πεδίο τις δυνάμεις της δουλείας είναι εκείνο το άτομο που χαρακτηρίζεται από ένα υψηλό επίπεδο αντοχής, αυτοπειθαρχίας και κυρίως **αγωνιστικού φρονήματος**.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΙΙ

«Φεύγουμε ή παλεύουμε;»

α. «Γιατί βαθιά μου δόξασα και πίστεψα τη γη και στη φυγή

δεν άπλωσα τα μυστικά φτερά μου»

(Α. Σικελιανός)

β. «Κι ολόγυρα απ' τα τείχη τρέχουμε ζητώντας

να γλυτώσουμε με την φυγή»

(Κ. Καβάφης)

1. Απέναντι στις πολυποίκιλες κρίσεις, τους κινδύνους, τις απειλές και τα εμπόδια οι άνθρωποι και οι κοινωνίες διαμορφώνουν δύο στάσεις ζωής – αντιδράσεις: Η πρώτη σχετίζεται με τη **φυγή** ως επιλογή. Αποφεύγουν να συγκρουστούν με τα δύσκολα, φοβούνται τη μάχη, δειλιάζουν μπροστά στον όγκο των προβλημάτων και αναζητούν την ελπίδα σωτηρίας στη **φυγή**. Μία φυγή άλλοτε με τη μορφή πανικού και απελπισίας και άλλοτε ως μία ομολογία **αδυναμίας** και παραίτησης.

2. Στην αντίπερα όχθη απέναντι στα αδιέξοδα της ζωής και στις αντικειμενικές δυσκολίες ή απρόοπτα διαμορφώνεται μία άλλη στάση ζωής ως απάντηση. Η **μη-φυγή**. Ο άνθρωπος – υποκείμενο αυτής της στάσης αντιστέκεται, αγωνίζεται, συγκρούεται. Οι αντιξοότητες τον χαλυβδώνουν και ενδυναμώνουν τη θέλησή του για υπέρβαση όλων εκείνων των παραγόντων που υπονομεύουν την πίστη του στη ζωή και την νίκη. Η μη-φυγή είναι μία ένδειξη και μία ομολογία **δύναμης** και αυτοπεποίθησης.

3. Μία περιδιάβαση στα εσώτερα δώματα των ανθρώπων της **φυγής** και της **μη-φυγής** ίσως θα μάς αποκάλυπτε πολλά και χρήσιμα για τη δική μας στάση. Εξάλλου η **ετερογνωσία** και η **ανθρωπογνωσία** συνιστούν τον αναγκαίο όρο για την **αυτογνωσία**.

4. Ωστόσο τις θεωρητικές διαμάχες ανάμεσα στις στάσεις ζωής «**τη φυγή**» και τη «**μη-φυγή**» τις συνθέτει και τις υπερβαίνει μία άλλη στάση ζωής που προβάλλεται ως προτροπή με αποδέκτες τόσο τα άτομα, όσο και τις κοινωνίες ή ακόμη και λαούς, η «**φυγή προς τα εμπρός**».

5. Η στάση αυτή ως **προτροπή** και πρόταγμα βρίσκεται στη φαρέτρα τόσο των πολιτικών όσο και των ψυχολόγων. Ως προτροπή υπονοεί τον **απεγκλωβισμό** μας από μία νοσηρή κατάσταση του παρελθόντος ή και του παρόντος που δρα ανασταλτικά στην ατομική πρόοδο και την κοινωνική ευημερία. Ως **πρόταση** προβάλλει εμφαντικά την ανάγκη μιας **διαφορετικής πορείας** με στόχο το μέλλον και τις προοπτικές που αυτό εμπεριέχει. Γι' αυτό πολλά κόμματα – φιλελεύθερα και δημοκρατικά – θέλοντας να δώσουν όραμα και ελπίδα για μια νέα πορεία στην πολιτική ζωή διακηρύσσουν τη «**φυγή προς το μέλλον**».

6. Δεν είναι δε, λίγες οι φορές που οι πολιτικοί – με αρκετή δόση συνθηματολογίας – θέτουν το εκλογικό σώμα μπροστά στο δίλημμα: «**Επιστροφή στο παρελθόν**» ή «**Φυγή στο μέλλον**». Εννοείται πως το παρελθόν ή και το παρόν τα διανθίζουν με στοιχεία **συντηρητισμού** που τρέφει την αναποτελεσματικότητα και διαβρώνει τις δημιουργικές δυνάμεις του τόπου. Αντίθετα το σύνθημα «**φυγή προς τα εμπρός – μέλλον**» παραπέμπει στην **ελευθερία** και στην πραγμάτωση όλων εκείνων των στοιχείων και στόχων ενός λαού που βρίσκονται «*εν υπνώσει*» λόγω των συντηρητικών ιδεών ή των ξεπερασμένων νόμων, θεσμών ή και αντιλήψεων για τη ζωή και την κοινωνική λειτουργία.

7. Έτσι το σύνθημα – πρόταση «**Φυγή προς τα εμπρός**» αποκτά ένα **θετικό** πρόσημο, δρα απελευθερωτικά και ενεργοποιεί τα υγιή στοιχεία ενός ατόμου, μιας κοινωνίας ή ενός λαού, όπως: τη φαντασία, τη δημιουργικότητα, τη θέληση, την επιμονή και την αποφασιστικότητα. Ένα σύνθημα και μία **πρόταση ζωής** που χωρίς να αρνείται τα υγιή στοιχεία του παρελθόντος και του παρόντος προτείνει τη **διακινδύνευση** στις άγνωστες στοές του μέλλοντος αλλά πολύ ελπιδοφόρες.

(Απόσπασμα από το διαδικτυακό άρθρο του Ηλία Γιαννακόπουλου: «**Φεύγουμε ή παλεύουμε;**», blog **ΙΔΕΟπολις**)

ΚΕΙΜΕΝΟ ΙΙΙ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

«...**Πολέμα!**»

«Η ανώτατη αρετή δεν είναι να 'σαι ελεύτερος, παρά να μάχεσαι για ελευτερία.

Μην καταδέχεσαι να ρωτάς: «Θα νικήσουμε; Θα νικηθούμε;». Πολέμα!

Να 'σαι ανήσυχος, αφχαρίστητος, απροσάρμοστος πάντα. Όταν μια συνήθεια καταντήσει βολική, να τη συντρίβεις. Η μεγαλύτερη αμαρτία είναι η ευχαρίστηση.

Ποτέ μην αναγνωρίζεις τα σύνορα του ανθρώπου! Να σπας τα σύνορα. Ν' αρνιέσαι ό,τι θεωρούν τα μάτια σου! Να πεθαίνεις και να λες: Θάνατος δεν υπάρχει!

Ο κάθε άνθρωπος έχει ένα κύκλο δικό του από πράγματα, από δέντρα, ζώα, ανθρώπους, ιδέες – και τον κύκλο τούτον έχει χρέος αυτός να τον σώσει. Αυτός, κανένας άλλος. Αν δεν τον σώσει, δεν μπορεί να σωθεί».

(Ν.Καζαντζάκης, «*Ασκητική*»)

Π Α Ρ Α Τ Η Ρ Η Σ Ε Ι Σ

ΘΕΜΑ Α'

Δώστε τις **δύο στάσεις** ζωής που διαμορφώνουν οι άνθρωποι απέναντι στα προβλήματα της ζωής και τα βασικά γνωρίσματα της χαρακτηρισολογικής δομής τους σε 90λέξεις (Κ.Ι).

/15

ΘΕΜΑ Β'

Β1.Βάλτε τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** στο τέλος των προτάσεων με αναφορές στο **Κ.ΙΙ:1**. Η φυγή ως στάση ζωής ενέχει και το στοιχείο της παραίτησης (...), **2.** Η μη-φυγή ως στάση ζωής χαρακτηρίζει εκείνους που οι αντιξοότητες της ζωής τούς λυγίζουν (...), **3.** Η «φυγή προς τα εμπρός» ως στάση ζωής υποδηλώνει το φόβο μας προς το παρόν και το μέλλον (...), **4.** Οι πολιτικοί χρησιμοποιούν το σύνθημα «φυγή προς τα εμπρός» ως υπόσχεση ελευθερίας (...), **5.** Το σύνθημα «φυγή προς τα εμπρός» αρνείται το παρελθόν και το παρόν και επενδύει μόνο στο μέλλον (...).

/10

Β2α. Να βρείτε και να σχολιάσετε τον **τρόπο** με τον οποίο στο Κ.ΙΙ οι **αναφορές** σε στίχους δύο ποιητών **συνδέονται** με το περιεχόμενο τόσο του **τίτλου** όσο και του υπόλοιπου **κειμένου**. Να τις ομαδοποιήσετε καταγράφοντας τα απαραίτητα στοιχεία – γνωρίσματα.

/10

β. Ο συγγραφέας στο Κ.ΙΙ (§1 & 2) χρησιμοποιεί πλήθος **ρημάτων** για την προβολή της χαρακτηρισολογικής δομής των υποκειμένων των δύο στάσεων ζωής. Να επισημάνετε τα ρήματα αυτά και να αναλύσετε την **αποτελεσματικότητά** τους στην κατανόηση των δύο στάσεων ζωής και χαρακτηρισολογικής δομής των υποκειμένων σχολιάζοντας ταυτόχρονα το υφολογικό αποτέλεσμα.

/5

Β3α. Να βρείτε και να αναλύσετε τον **τρόπο** με τον οποίο τα δύο κείμενα (Κ.Ι & Κ.ΙΙ) **επικοινωνούν** μεταξύ τους ως προς τον βασικό προβληματισμό και το κυρίαρχο θέμα που διαπραγματεύονται.

/10

β. Να βρείτε στο Κ.ΙΙ πέντε λέξεις που χρησιμοποιούνται μεταφορικά και να τις αντικαταστήσετε με άλλες συνώνυμες στην κυριολεκτική τους σημασία.

/5

ΘΕΜΑ Γ' - Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

Να γράψετε το ερμηνευτικό σας σχόλιο σε μία από τις προτροπές του Ν. Καζαντζάκη. Σε τι αποσκοπεί η γλωσσική επιλογή των προτροπών; Δώσε μία δική σας προτροπή που θα εκφράζει τις ανάγκες της σύγχρονης εποχής.

/15

ΘΕΜΑ Δ' - Ε Κ Θ Ε Σ Η

Σε μια συζήτηση με συμμαθητές σας – επ' ευκαιρία της αποφοίτησής σας – τίθεται προς προβληματισμό ο «βηματισμός» και η στάση ζωής του σύγχρονου νέου στις πολυποίκιλες προκλήσεις της εποχής μας. Σε διαδικτυακό άρθρο των 380 λέξεων να αναπτύξετε: α. Την ανάγκη μιας θετικής και αγωνιστικής στάσης ζωής των νέων τόσο για την προσωπική τους ανέλιξη (§1) όσο και για την κοινωνική πρόοδο (§1) και β. Τους παράγοντες που μπορούν να διαμορφώσουν μία τέτοια στάση ζωής (§2).

/30

Ε ν α λ λ α κ τ ι κ ό

Στα πλαίσια μιας φιλοσοφικής συζήτησης στην τάξη σας – και επ' ευκαιρία της αποφοίτησής σας και των νέων προοπτικών της ζωής σας – τίθεται προς συζήτηση το θέμα: **Οι ανάγκες και τα προβλήματα της ζωής ακυρώνουν την ελευθερία μας ή αποτελούν κίνητρο για την κατάκτησή της;** Να επιχειρηματολογήσετε υπέρ και των δύο απόψεων. (300 λέξεις).